

ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ Problems in Prescribing Limitation Periods for Fines in Economic Crime Cases

ชมลวรรณ สัทธิกรณ์^{1*} และวีระยุทธ ลาสงยาง²

Thamolwan Sittikorn^{1*} and Weerayut Lasongyang²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

²อาจารย์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต

^{1*}Master Student of Laws Dhurakij Pundit University

²Lecturer from the faculty of Law Dhurakij Pundit University

*Corresponding Author Email: 67130569@dpu.ac.th

Received: 25 June 2026 Revised: 16 July 2026 Accepted: 20 July 2026

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ 2. เพื่อศึกษาลักษณะแนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ 3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ และ 4. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวกับอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้วิธีวิจัยเอกสาร อาทิ จากบทบัญญัติของกฎหมายไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาของศาล ตำราทางกฎหมาย และบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง แล้วทำการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์ในเชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวคิดเรื่องโทษปรับมีพัฒนาการมาควบคู่กับหลักความได้สัดส่วนและทฤษฎีการยับยั้งทางอาญา โดยเฉพาะแนวคิดของ Beccaria, Bentham, von Hirsch และ Becker ซึ่งเห็นว่าโทษที่มีประสิทธิภาพต้องมีความแน่นอน ได้สัดส่วน และสะท้อนต้นทุนที่คาดหวังของผู้กระทำความผิด แต่ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 (5) กลับกำหนดอายุความ 1 ปีเท่ากันสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวทุกระดับ 2) เมื่อเปรียบเทียบกับสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกาพบว่าทั้งสามประเทศกำหนดอายุความให้สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของโทษปรับและลักษณะการปกปิดความผิด ขณะที่ไทยยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายดังกล่าว 3) ปัญหาสำคัญของไทยมี 3 ประการ ได้แก่ ปัญหาอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ปัญหาความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับ และปัญหาเชิงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย และ 4) ผู้วิจัยเสนอแนะให้มีการบัญญัติอายุความเฉพาะในแต่ละพระราชบัญญัติให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิด ขยายอำนาจสอบสวนคดีอาญาของสำนักงาน ก.ล.ต. และบัญญัติมาตรการอาัยทรัพย์ชั่วคราวและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิผล เพื่อยกระดับการบังคับใช้กฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจของไทยให้ทัดเทียมมาตรฐานสากล

คำสำคัญ: อายุความ, โทษปรับ, คดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

Abstract

This research consists purposes were 1. to study the problem of prescription periods for fines in economic crime cases 2. to study the concepts, theories and legal principles related to prescription periods for fines in economic crime cases 3. to study and comparatively analyze prescription periods for fines in economic crime cases under Thai law and foreign law and 4. to propose legal solutions concerning prescription periods for fines in economic crime cases. This study is a qualitative research employing the documentary research method. Data were drawn from sources such as the provisions of Thai and foreign laws, court judgments, legal textbooks and relevant academic articles. The information obtained from these documents was then compiled and analyzed using content analysis. The findings reveal that 1) the concept of fines has developed alongside the principle of proportionality and the theory of criminal deterrence, particularly the ideas of Beccaria, Bentham, von Hirsch and Becker, which emphasize that effective punishment must be certain, proportionate and reflective of the offender's expected cost however, Section 95(5) of the Criminal Code imposes a uniform one-year prescription period on all fine-only offenses regardless of severity. 2) A comparison with the Federal Republic of Germany, the French Republic and the United States shows that all three countries determine prescription periods in accordance with the severity of fines and the concealed nature of the offense, whereas Thailand has no such legal measure. 3) Thailand's key problems consist of three issues, namely the problem of prescription periods for fines in economic crime cases, the problem of imbalance between prescription periods and fine levels and the structural problem of law enforcement agencies and 4) The researcher proposes enacting specific prescription periods within each statute in proportion to the severity of the offense, expanding the investigative authority of the Securities and Exchange Commission over criminal cases and enacting effective asset-freezing and whistleblower-protection measures, in order to elevate Thailand's enforcement of economic crime law to international standards.

Keywords: Prescription Period, Fine, Economic Crime

บทนำ

การพัฒนาทางเศรษฐกิจและการเปิดเสรีทางการค้าในยุคโลกาภิวัตน์ได้ก่อให้เกิดความซับซ้อนของธุรกรรมทางการเงินและการประกอบธุรกิจในรูปแบบที่หลากหลาย อันนำมาซึ่งการพัฒนารูปแบบการกระทำความผิดที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจหรืออาชญากรรมคอเชื้ตขาว (White-Collar Crime) ที่ผู้กระทำความผิดมักเป็นผู้มีความรู้ มีฐานะดี และอาศัยอิทธิพลหรือโอกาสในตำแหน่งหน้าที่แสวงหาประโยชน์อันมิชอบ (วีระพงษ์ บุญโญภาส และ สุพัตรา แผนวิจิต, 2557, น.46-51) จึงเป็นอาชญากรรมที่ส่งผลกระทบและก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ

อย่างมาก (สุพัตรา แผนวิจิต, 2559, น.6) ส่งผลให้ภาครัฐต้องตราพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาขึ้นหลายฉบับ เช่น พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์ พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 พระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550

เมื่อพิจารณาพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาส่วนใหญ่มีได้บัญญัติอายุความไว้เป็นการเฉพาะ จึงต้องนำบทบัญญัติว่าด้วยอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 มาใช้บังคับโดยอนุโลม หลักเกณฑ์ดังกล่าวบัญญัติขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ในยุคที่อาชญากรรมหรือธุรกรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน ซึ่งมาตรา 95 (5) กำหนดอายุความไว้เพียง 1 ปีสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวนับแต่วันกระทำความผิด เมื่อนำอายุความดังกล่าวมาใช้กับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะซับซ้อนและยากในการแสวงหาพยานหลักฐานกว่าคดีอาญาทั่วไป (กังวาล ศรีวิไล, 2544, น.1) เนื่องจากพยานหลักฐานมักปรากฏในรูปแบบเอกสารทางการเงิน บัญชีธนาคาร และข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ที่ถูกอำพรางหรือปกปิดไว้ ประกอบกับผู้กระทำความผิดมักวางแผนอย่างรอบคอบโดยอาศัยโครงสร้างองค์กรซ้อนกันหลายชั้น ทำให้การสืบสวนสอบสวนต้องใช้เวลานานกว่าคดีอาญาทั่วไป (สุพัตรา แผนวิจิต, 2559, น.4-5) กรอบอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจย่อมไม่เพียงพอต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

ในทางปฏิบัติ คดีของสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) หลายคดีต้องยุติลงด้วยเหตุขาดอายุความในความผิดฐานร่วมกันฟอกเงินของนิติบุคคลตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 ทั้งที่เป็นความผิดที่ก่อให้เกิดความเสียหายมูลค่าหลายล้านบาท ผู้กระทำความผิดจึงหลุดพ้นจากความรับผิดชอบทางอาญาโดยผลของกฎหมาย มิใช่เพราะความบริสุทธิ์ในการกระทำ นอกจากนี้ยังพบปัญหาความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับ กล่าวคือ มาตรา 95 (5) กำหนดอายุความเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงระดับความร้ายแรงหรืออัตราโทษปรับที่แตกต่างกัน ดังเช่นพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ที่ความผิดตามมาตรา 16 และมาตรา 20 มีอัตราโทษปรับต่างกันถึงสิบเท่าแต่มีอายุความเท่ากัน อันขัดต่อหลักความได้สัดส่วนที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 มุ่งคุ้มครองไว้ ยิ่งไปกว่านั้น ประสิทธิภาพของกฎหมายมิได้ขึ้นอยู่กับความสมบูรณ์ของตัวบทกฎหมายเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยศักยภาพของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการตรวจพบ สืบสวน และดำเนินคดีด้วย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ยังมีข้อจำกัดเชิงโครงสร้างหลายประการ ได้แก่ การขาดอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยอิสระ (สฤติย์ อินตา, 2567, น.2) การไม่มีมาตรการอายัดหลักทรัพย์ชั่วคราวที่รวดเร็ว และการขาดระบบคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งข้อจำกัดเหล่านี้ทำให้แม้กรอบอายุความจะขยายออกไป หน่วยงานก็ยังไมอาจดำเนินคดีได้อย่างมีประสิทธิภาพในทางปฏิบัติ

แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับโทษปรับในมิติของความได้สัดส่วนตามฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด (พิชยนต์ นิพาสพงษ์, 2542; สมยศ วงษ์ดี, 2563) และงานวิจัยที่ศึกษาปัญหาโทษปรับในเชิงทั่วไป (จิรวุฒิ ลิปิพันธ์, 2550) ตลอดจนงานวิจัยด้านอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ (กังวาล ศรีวิไล, 2544; วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต, 2557; สุพัตรา แผนวิจิต, 2559) อยู่บ้างแล้วก็ตาม แต่งานวิจัยที่ผ่านมาซึ่งมุ่งศึกษาประเด็นดังกล่าวแยกออกจากกันเป็นรายประเด็น โดยยังไม่มีงานวิจัยฉบับใดที่ศึกษาความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจโดยตรง และไม่มีงานวิจัยใดที่วิเคราะห์ความเชื่อมโยงระหว่างปัญหาอายุความกับข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายใน

ฐานะปัจจัยร่วมที่กำหนดประสิทธิผลของการบังคับใช้กฎหมายในทางปฏิบัติ อันถือเป็นช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญและยังไม่ได้ได้รับการศึกษาวิเคราะห์อย่างเป็นระบบแต่อย่างใด

ดังนั้น ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวโดยอาศัยการศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นประเทศที่มีพัฒนาการด้านกฎหมายอาญากรรมทางเศรษฐกิจที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย 4 ประการ ได้แก่ การศึกษาสภาพปัญหาการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจ การศึกษาลักษณะ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้อง การศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายต่างประเทศ และการเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายที่มีประสิทธิผล เพื่อยกระดับการบังคับใช้กฎหมายอาญากรรมทางเศรษฐกิจของไทยให้ทัดเทียมมาตรฐานสากลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจ
2. เพื่อศึกษาลักษณะ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจ
3. เพื่อศึกษาและวิเคราะห์เปรียบเทียบเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
4. เพื่อเสนอแนวทางการแก้ไขกฎหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจ

การทบทวนวรรณกรรม

โทษปรับเป็นมาตรการที่เหมาะสมกับอาญากรรมทางเศรษฐกิจ เนื่องจากมุ่งดัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจของผู้กระทำผิดโดยตรงตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 โดยวีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิชิต (2557, น.52) ได้อธิบายว่าอาญากรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากอาญากรรมทั่วไปตรงที่ผู้กระทำผิดใช้ตำแหน่งหน้าที่และโอกาสทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือในการแสวงหาประโยชน์ โทษปรับจึงสอดคล้องกับลักษณะของความผิดประเภทนี้มากกว่าโทษจำคุก เพราะกระทบต่อแรงจูงใจทางการเงินซึ่งเป็นต้นตอของการกระทำผิดโดยตรง แต่อย่างไรก็ดี งานศึกษาดังกล่าวมุ่งวิเคราะห์ความเหมาะสมของโทษปรับในฐานะมาตรการลงโทษเป็นหลัก โดยมีได้พิจารณาว่ากรอบอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาญากรรมทางเศรษฐกิจแต่อย่างใด

ในส่วนของความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับของโทษปรับนั้นสามารถวิเคราะห์ได้จากกรอบทฤษฎีการลงโทษตามหลักความได้สัดส่วน (Principle of Proportionality) ที่ Beccaria ได้อธิบายว่าโทษที่มีประสิทธิภาพต้องมีความแน่นอน รวดเร็ว และได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่ง von Hirsch พัฒนาต่อเป็นความได้สัดส่วนตามลำดับ (Ordinal Proportionality) ที่กำหนดให้ความผิดที่มีความร้ายแรงต่างกันต้องได้รับโทษต่างกันตามสัดส่วน ในทิศทางเดียวกัน Bentham เน้นว่าความแน่นอนของการถูกลงโทษ (Certainty of Punishment) มีผลยับยั้งอาญากรรมมากกว่าความรุนแรงของโทษ ซึ่งได้รับการยืนยันจาก

งานวิจัยร่วมสมัยของ Barnum and Nagin (2023) ที่พบผลสอดคล้องกันอย่างสม่ำเสมอ ส่วน Becker ขยายแนวคิดนี้ในมิติทางเศรษฐศาสตร์ว่าผู้กระทำผิดทางเศรษฐกิจตัดสินใจกระทำผิดโดยคำนวณต้นทุนจากผลคูณของความน่าจะเป็นที่จะถูกลงโทษกับขนาดของโทษเปรียบเทียบกับผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ และ Gottschalk (2022) พัฒนาแนวคิดดังกล่าวต่อในทฤษฎีความสะดวกสบาย (Convenience Theory) โดยอธิบายว่าผู้กระทำผิดคำนวณความน่าจะเป็นที่จะถูกตรวจพบและดำเนินคดีได้สำเร็จด้วย เมื่อนำกรอบทฤษฎีทั้งสามสายมาวิเคราะห์โครงสร้างอายุความตามมาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญาซึ่งกำหนดอายุความไว้เพียง 1 ปีสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวโดยไม่คำนึงถึงระดับความร้ายแรงของความผิดหรืออัตราโทษปรับ จะเห็นได้ว่าอายุความที่สั้นย่อมลดความน่าจะเป็นที่จะดำเนินคดีได้สำเร็จ ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนที่คาดหวังของผู้กระทำผิดลดลงโดยไม่คำนึงถึงอัตราโทษปรับที่กำหนดไว้ อันเป็นการบั่นทอนประสิทธิภาพของโทษปรับในทางปฏิบัติ

เมื่อพิจารณารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสาม บัญญัติว่ารัฐพึงกำหนดโทษอาญาเฉพาะความผิดร้ายแรง ซึ่งสะท้อนนโยบายของรัฐในการส่งเสริมการใช้โทษปรับแทนโทษจำคุกสำหรับความผิดที่ไม่ร้ายแรงถึงขนาดต้องควบคุมตัว (คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563, น.18-21) ได้ขยายความหลักการกำหนดโทษอาญาในกฎหมายไว้ 5 ประการ เมื่อนำหลักเกณฑ์ดังกล่าวมาพิจารณาอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พบว่าความผิดประเภทนี้เข้าเกณฑ์ความร้ายแรงที่ควรคงไว้เป็นโทษอาญาอย่างน้อย 3 ประการ กล่าวคือ ความเสียหายกระทบต่อเสถียรภาพของสถาบันการเงินและระบบตลาดทุนซึ่งเป็นรากฐานของความมั่นคงทางเศรษฐกิจของประเทศ ความเสียหายในมูลค่ามหาศาลส่งผลกระทบต่อประชาชนในวงกว้างมิใช่เพียงปัจเจกบุคคล และมาตรการทางแพ่งหรือทางปกครองไม่เพียงพอที่จะยับยั้งผู้กระทำผิดที่คำนวณแล้วว่าผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจยังคุ้มค่ากว่ามาตรการที่เบากว่า อย่างไรก็ดี แม้อาชญากรรมทางเศรษฐกิจจะมีความร้ายแรงเพียงพอที่จะคงไว้เป็นโทษอาญา กรอบอายุความตามมาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญากลับกำหนดอายุความไว้เพียง 1 ปีสำหรับโทษปรับสถานเดียวเท่ากันทุกระดับ โดยไม่ได้นำหลักความได้สัดส่วนซึ่งเป็นเจตนารมณ์ของมาตรา 77 มาปรับใช้แต่อย่างใด หลักเกณฑ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่านโยบายของรัฐมุ่งส่งเสริมการใช้โทษปรับ แต่กลับพบความย้อนแย้งที่สำคัญว่าเมื่อกฎหมายเฉพาะกำหนดโทษปรับสำหรับความผิดทางเศรษฐกิจที่มีมูลค่าความเสียหายสูง กรอบอายุความตามมาตรา 95 (5) กลับกำหนดระยะเวลาไว้น้อยกว่าอายุความของโทษจำคุกซึ่งเป็นโทษที่มาตรา 77 มุ่งลดการใช้ลง ทำให้การส่งเสริมให้ใช้โทษปรับมากขึ้นอาจส่งผลตรงข้ามกับเจตนารมณ์ที่มุ่งหมาย เนื่องจากโทษปรับที่เพิ่มขึ้นย่อมอยู่ภายใต้กรอบเวลาในการบังคับใช้ที่สั้นลง

ดังนั้น ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางอาญาตามพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 พบข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของสำนักงาน ก.ล.ต. ในการดำเนินคดีอาญา (สถิตย์ อินตา, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบของ Gottschalk (2024) ที่ศึกษาหน่วยงานสืบสวนคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในหลายประเทศและพบว่าข้อจำกัดเชิงโครงสร้างของหน่วยงานเป็นอุปสรรคสำคัญต่อประสิทธิภาพการบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะเมื่อต้องดำเนินคดีภายใต้กรอบอายุความที่จำกัด

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. **แหล่งข้อมูลในการวิจัย** ได้แก่ แบ่งออกเป็นเอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ เอกสารปฐมภูมิ อาทิ บทบัญญัติของกฎหมายไทยและต่างประเทศ คำพิพากษาของศาลที่เกี่ยวข้อง และเอกสารทางราชการ เอกสารทุติยภูมิ อาทิ ตำราทางกฎหมาย บทความวิชาการ วิทยานิพนธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ

2. **การรวบรวมข้อมูล** ได้แก่ ดำเนินการโดยเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) จากเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ทั้งจากห้องสมุด หน่วยงานของรัฐ และฐานข้อมูลออนไลน์ในประเทศไทยและต่างประเทศ ได้แก่ สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา โดยตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลจากแหล่งที่มา แล้วนำมาจัดหมวดหมู่ตามประเด็นการศึกษา

3. **การวิเคราะห์ข้อมูล** ได้แก่ นำข้อมูลเอกสารต่างๆ มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และใช้วิธีวิจัยทางกฎหมายเปรียบเทียบ (Comparative Legal Research) โดยนำข้อมูลเกี่ยวกับอายุความและโทษปรับของไทยมาเปรียบเทียบกับกฎหมายของสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา เพื่อสังเคราะห์หลักการสำคัญและนำไปสู่ข้อสรุปและข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายไทยให้สามารถตอบวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้อย่างครบถ้วน

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถจำแนกผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. การศึกษาลักษณะ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ผลการศึกษาพบว่า โทษปรับเป็นโทษทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 18 ที่มุ่งบังคับเอาภัยกับทรัพย์สินของผู้กระทำความผิดโดยตรง (จิรวิทย์ ลิขพันธ์, 2550, น.1) เนื่องจากผู้กระทำความผิดในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีแรงจูงใจทางการเงินเป็นหลัก โทษที่กระทบต่อทรัพย์สินจึงสอดคล้องกับลักษณะความผิดมากกว่าโทษจำคุก อันสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 77 วรรคสาม ที่มุ่งให้กำหนดโทษจำคุกเฉพาะความผิดร้ายแรงและพิจารณาใช้โทษปรับแทนสำหรับความผิดที่ไม่จำเป็นต้องควบคุมตัว (คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2563, น.18-21) และตามแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ของ Becker อธิบายว่าผู้กระทำความผิดทางเศรษฐกิจเป็นบุคคลที่มีเหตุผลซึ่งคำนวณเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับกับต้นทุนที่คาดว่าจะต้องรับ โดยต้นทุนที่คาดหวังคำนวณจากผลคูณของความน่าจะเป็นที่จะถูกลงโทษกับขนาดของโทษ นอกจากนี้โทษปรับเป็นมาตรการเดียวที่บังคับใช้กับนิติบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในด้านหลักความได้สัดส่วน von Hirsch อธิบายว่าความผิดที่มีความร้ายแรงต่างกันต้องได้รับโทษที่ต่างกันตามสัดส่วน (Ordinal Proportionality) สอดคล้องกับ Beccaria ที่เสนอว่าโทษต้องได้สัดส่วนกับความเสียหายที่เกิดขึ้น ในด้านทฤษฎีการยับยั้ง Bentham เสนอว่าความแน่นอนของการถูกลงโทษมีความสำคัญต่อการยับยั้งอาชญากรรมมากกว่าความรุนแรงของโทษ และยังเสนอแนวคิดเรื่องการกำหนดโทษปรับให้สัมพันธ์กับฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิด (Day-Fine System) เมื่อพิจารณา

โครงสร้างอายุความตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 พบว่ามาตรา 95 (1) ถึง (4) ใช้หลักความได้สัดส่วนกำหนดอายุความตามระดับโทษจำคุกตั้งแต่ 5 ถึง 20 ปี แต่มาตรา 95 (5) กลับกำหนดอายุความ 1 ปีเท่ากันสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวทุกระดับ โดยไม่นำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ อันเป็นความไม่สอดคล้องในตัวเองของโครงสร้างกฎหมาย

ผลการศึกษาพบแนวคิดสำคัญ ได้แก่ 1) หลักความได้สัดส่วน ซึ่ง Beccaria เสนอว่าโทษต้องได้สัดส่วนกับความเสียหาย และ von Hirsch พัฒนาต่อเป็นความได้สัดส่วนตามลำดับ (Ordinal Proportionality) และความได้สัดส่วนโดยหลัก (Cardinal Proportionality) 2) ทฤษฎีการยับยั้ง ซึ่ง Bentham เสนอว่าความแน่นอนของการถูกลงโทษมีความสำคัญมากกว่าความรุนแรงของโทษ และ 3) ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ของอาชญากรรม ซึ่ง Becker เสนอว่าต้นทุนที่คาดหวังคำนวณจากผลคูณของความน่าจะเป็นที่จะถูกลงโทษกับขนาดของโทษ

ผลการศึกษาโครงสร้างอายุความตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญาพบว่า มาตรา 95 (1) ถึง (4) กำหนดอายุความแบบขั้นบันไดตั้งแต่ 5 ถึง 20 ปีตามระดับโทษจำคุก แสดงให้เห็นว่าโครงสร้างกฎหมายยอมรับหลักความได้สัดส่วนสำหรับโทษจำคุก แต่มาตรา 95 (5) กำหนดอายุความ 1 ปีเท่ากันสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวทุกระดับ โดยไม่นำหลักความได้สัดส่วนมาใช้ ซึ่งเป็นความไม่สอดคล้องในตัวเองของโครงสร้างกฎหมาย

2. การศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและต่างประเทศ

ผลการวิจัยพบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนีกำหนดอายุความสำหรับความผิดทางปกครองตามมาตรา 31 แห่ง OWiG ให้แปรผันตามระดับโทษปรับสูงสุดโดยตรง ตั้งแต่ 6 เดือนสำหรับโทษปรับไม่เกิน 1,000 ยูโร จนถึง 3 ปีสำหรับโทษปรับสูงกว่า 15,000 ยูโร พร้อมมาตรการหยุดนับอายุความชั่วคราว (มาตรา 78b แห่ง StGB) และมาตรการอายุความสะดุดหยุดลง (มาตรา 78c แห่ง StGB และมาตรา 33 แห่ง OWiG) โดยกำหนดเพดานอายุความรวมไม่เกิน 2 เท่าของอายุความปกติ สาธารณรัฐฝรั่งเศสเคยกำหนดอายุความสำหรับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจซึ่งเป็นความผิดระดับปานกลาง (délit) ไว้เพียง 3 ปี ก่อนปฏิรูปผ่าน Loi n° 2017-242 ขยายเป็น 6 ปี และบัญญัติ Article 9-1 แห่ง Code de procédure pénale ให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่ความผิดปรากฏและสามารถดำเนินคดีได้จริงสำหรับความผิดที่ซ่อนเร้นหรือถูกปกปิด โดยมีเพดานสูงสุด 12 ปี สหรัฐอเมริกาคำหนดอายุความทั่วไป 5 ปีตาม 18 U.S.C. § 3282 และขยายเป็น 10 ปีสำหรับความผิดเกี่ยวกับสถาบันการเงินตาม § 3293 พร้อมหลัก Concealment Doctrine ที่หยุดนับอายุความเมื่อจำเลยปกปิดความผิดโดยเจตนา

สำหรับประเทศไทย ความผิดทางเศรษฐกิจที่มีโทษปรับสถานเดียวและไม่ได้บัญญัติอายุความไว้เป็นการเฉพาะ เช่น ความผิดตามมาตรา 62 แห่งพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน พ.ศ. 2542 มาตรา 130 แห่งพระราชบัญญัติธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. 2551 และมาตรา 16 และมาตรา 18 แห่งพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ล้วนต้องอยู่ภายใต้อายุความ 1 ปี นับแต่วันกระทำความผิดตามมาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญาเท่ากันโดยไม่คำนึงถึงระดับโทษปรับหรือความซับซ้อนของความผิด นอกจากนี้ ในบริบทของกฎหมายหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ไทย สำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) มีอำนาจจำกัดในเชิงโครงสร้างหลายประการ ได้แก่ การขาดอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยอิสระ การไม่มีมาตรการอายัดทรัพย์ชั่วคราวที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเพียงพอ และการขาดมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ซึ่งแตกต่างจากทั้งสามประเทศที่ศึกษาอย่างชัดเจน

3. การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ผู้วิจัยสามารถจำแนกปัญหาสำคัญได้ 3 ประการ ดังนี้

3.1 ประการแรก คือ ปัญหาการกำหนดอายุความ 1 ปีไม่เพียงพอต่อคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะซับซ้อนในการแสวงหาพยานหลักฐาน ผู้กระทำความผิดมักมีการปกปิดซ่อนเร้นอย่างเป็นระบบ ใช้เทคโนโลยีและความเชี่ยวชาญด้านการเงินเป็นเครื่องมือในการกระทำความผิด และในบางคดีอาจมีการกระทำความผิดในลักษณะข้ามชาติที่ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างประเทศ ทำให้พนักงานสอบสวนและพนักงานอัยการต้องเลือกระหว่างความรวดเร็วกับความครบถ้วนของพยานหลักฐาน และมีแนวโน้มเลือกดำเนินคดีเฉพาะข้อหาที่มีโทษจำคุกซึ่งมีอายุความยาวกว่า ทำให้ข้อหาที่มีโทษปรับสถานเดียวไม่ได้รับการบังคับใช้ตามเจตนารมณ์ของกฎหมาย

3.2 ประการที่สอง คือ ปัญหาความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับ เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายอาญามาตรา 95 พบว่าในการกำหนดอายุความกฎหมายคำนึงถึงความร้ายแรงของความผิดที่กำหนดโทษจำคุกเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงความร้ายแรงของความผิดที่กำหนดโทษปรับแต่อย่างใด ตัวอย่างพระราชบัญญัติการเล่นแชร์ พ.ศ. 2534 ที่ความผิดตามมาตรา 18 ที่กำหนดโทษปรับไม่เกิน 200,000 บาท กับมาตรา 20 ที่กำหนดโทษปรับไม่เกิน 20,000 บาท จะเห็นได้ว่าไม่ว่ากฎหมายจะกำหนดอัตราโทษปรับสูงหรือต่ำเพียงใด ล้วนอยู่ภายใต้กรอบอายุความ 1 ปี ตามมาตรา 95 (5) เท่ากัน อันขัดต่อหลักความได้สัดส่วนตามลำดับของ von Hirsch ทฤษฎีการยับยั้งทางเศรษฐศาสตร์ของ Becker และหลักความแน่นอนของการถูกลงโทษของ Bentham นอกจากนี้ยังก่อให้เกิดความไม่สมดุลเชิงโครงสร้างระหว่างความผิดที่มีโทษปรับสูงแต่ไม่มีโทษจำคุกที่มีอายุความ 1 ปี กับความผิดที่มีโทษจำคุกเพียงเล็กน้อยซึ่งมีอายุความอย่างน้อย 5 ปี

3.3 ประการที่สาม คือ ปัญหาเชิงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย โดยเฉพาะสำนักงาน ก.ล.ต. ที่ขาดอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยตรง (สภิต อินตา, 2567, น.2) ต้องดำเนินการผ่านสามหน่วยงานตามลำดับ คือ ก.ล.ต. กรมสอบสวนคดีพิเศษ และพนักงานอัยการ ก่อให้เกิดความล่าช้าจากการประสานงาน นอกจากนี้กฎหมายไทยยังขาดมาตรการทางกฎหมายอันเป็นเครื่องมือในการใช้บังคับกฎหมายให้มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นมาตรการอาัยดทรัพย์ชั่วคราวที่ป้องกันมิให้ผู้กระทำความผิดย้ายถ่ายทรัพย์สินของตน หรือทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดให้พ้นจากอำนาจศาล และมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสกล่าวคือบุคคลที่อยู่ในองค์กรและพบเห็นการกระทำความผิดจึงมาแจ้งเบาะแสดังแก่เจ้าพนักงาน ทำให้ค้นพบการกระทำความผิดรวดเร็วมากยิ่งขึ้นและสามารถดำเนินคดีได้ทันภายในกรอบอายุความ กฎหมายไทยจึงจำเป็นต้องมีมาตรการอาัยดทรัพย์ชั่วคราวและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสดังที่มีประสิทธิภาพมาใช้บังคับทางกฎหมาย

4. การศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางแก้ไขปัญหาคควรดำเนินการ 3 ประการควบคู่กัน ได้แก่ การแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาแต่ละฉบับโดยบัญญัติอายุความไว้เป็นการเฉพาะแทนการอาศัยมาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญา การกำหนดอายุความให้สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของความผิดและมูลค่าความเสียหาย พร้อมบัญญัติให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่ความผิดปรากฏและสามารถดำเนินคดีได้จริงสำหรับความผิดที่มีลักษณะซ่อนเร้นหรือถูกปกปิดโดยเจตนา และการแก้ไข

พระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เพื่อขยายอำนาจของ ก.ล.ต. ในการสอบสวนคดีอาญาโดยอิสระ พร้อมบัญญัติมาตรการอายัดทรัพย์ชั่วคราวและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีแรงจูงใจทางการเงินเพียงพอ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะ แนวคิด ทฤษฎี และหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า โทษปรับเป็นเครื่องมือลงโทษที่สอดคล้องกับแรงจูงใจทางการเงินของผู้กระทำความผิดทางเศรษฐกิจและบังคับใช้กับนิติบุคคลได้ โดยมีรากฐานจากหลักความได้สัดส่วนและทฤษฎีการยับยั้งทางอาญา ซึ่งโครงสร้างอายุความตามมาตรา 95 แห่งประมวลกฎหมายอาญานำหลักความได้สัดส่วนมาใช้กับความผิดที่มีโทษจำคุกเป็นหลัก แต่ไม่นำหลักความได้สัดส่วนมาใช้กับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวแต่อย่างใด

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจในประเทศไทยและต่างประเทศ พบว่า สหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี สาธารณรัฐฝรั่งเศส และสหรัฐอเมริกา ต่างกำหนดกรอบอายุความที่สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของโทษปรับและลักษณะการปกปิดความผิดของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ขณะที่ประเทศไทยยังคงใช้อายุความ 1 ปีเท่ากันสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวทุกประเภทโดยไม่มีการทางกฎหมายใดรองรับ

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า ปัญหาหลักของไทยมี 3 ประการที่เชื่อมโยงกัน ได้แก่ ความไม่เพียงพอของระยะเวลาอายุความต่อลักษณะเฉพาะของอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ ความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับซึ่งขัดต่อหลักทฤษฎีสำคัญหลายประการ และปัญหาเชิงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายที่ขาดอำนาจสอบสวนคดีอาญาโดยอิสระ มาตรการอายัดทรัพย์ที่รวดเร็ว และมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีประสิทธิผล

4. เพื่อศึกษาแนวทางในการแก้ไขปัญหากฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ พบว่า การแก้ไขกฎหมายที่มีประสิทธิผลต้องดำเนินการทั้งในระดับตัวบทกฎหมาย โดยบัญญัติอายุความเฉพาะให้สอดคล้องกับความร้ายแรงของความผิด และในระดับกลไกสถาบัน โดยขยายอำนาจของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายควบคู่กันไป จึงจะสามารถแก้ไขช่องว่างทางกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

การอภิปรายผล

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ปัญหาความไม่เพียงพอของอายุความ ผู้วิจัยเห็นว่าประมวลกฎหมายอาญาบัญญัติขึ้นในปี พ.ศ. 2499 เป็นยุคสมัยที่อาชญากรรมและธุรกรรมทางเศรษฐกิจมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน และมาตรา 95 (5) กำหนดอายุความสำหรับความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวซึ่งเป็นความผิดที่ไม่ซับซ้อนและตรวจพบได้ง่าย เมื่อนำกรอบอายุความดังกล่าวมาใช้กับอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะซับซ้อนในการแสวงหาพยานหลักฐาน ระยะเวลาดังกล่าวจึงไม่เพียงพอต่อการแสวงหาพยานหลักฐานเพื่อนำตัวผู้กระทำความผิดมาดำเนินคดี

2. ปัญหาความไม่สมดุลระหว่างอายุความกับระดับโทษปรับ ผู้วิจัยเห็นว่าระบบอายุความตามมาตรา 95 ใช้ประเภทของโทษเป็นหลักเกณฑ์ในการกำหนดอายุความโดยคำนึงถึงระดับโทษจำคุกเป็นหลัก โดยมีได้พิจารณาระดับความร้ายแรงของความผิดในเชิงมูลค่าความเสียหายหรืออัตราโทษปรับที่แตกต่างกันประกอบแต่อย่างใด ทั้งที่ความผิดที่มีโทษปรับสูงย่อมมีความซับซ้อนของพฤติการณ์และพยานหลักฐานมากกว่าความผิดที่มีโทษปรับต่ำ และต้องใช้ระยะเวลาในการสืบสวนสอบสวนยาวนานกว่าตามสัดส่วน การที่กฎหมายมิได้กำหนดอายุความให้สอดคล้องกับมูลค่าความเสียหายหรือระดับโทษปรับที่กำหนดไว้จึงก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในกระบวนการยุติธรรมทางเศรษฐกิจ

3. ปัญหาเชิงโครงสร้างของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมาย ผู้วิจัยเห็นว่าแม้จะมีการขยายอายุความให้ยาวขึ้นหรือปรับให้สอดคล้องกับระดับโทษปรับ แต่หากหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายยังขาดอำนาจสืบสวนคดีอาญาโดยอิสระและมาตรการทางกฎหมายที่จำเป็น ย่อมทำให้การแก้ไขปัญหายุติธรรมไม่ยั่งยืน จึงจำเป็นต้องมีการแก้ไขกฎหมายเพื่อขยายอำนาจสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.) ในการสอบสวนคดีอาญาโดยอิสระ และบัญญัติมาตรการอาัยทรัพย์ชั่วคราวและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแส ซึ่งเป็นมาตรการทางกฎหมายที่ทำให้ค้นพบการกระทำความผิดได้รวดเร็วและทำให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อค้นพบ หรือองค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาวิเคราะห์เปรียบเทียบกฎหมายเกี่ยวกับอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ สามารถสังเคราะห์องค์ความรู้ใหม่และระบุข้อค้นพบเชิงปัญหาที่สำคัญได้ 3 ประการหลัก ดังนี้

1. ช่องว่างเชิงโครงสร้างระหว่างธรรมชาติของพยานหลักฐานในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับกรอบอายุความที่ออกแบบมาสำหรับความผิดทั่วไป ข้อค้นพบที่สำคัญประการแรก คือ ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 95 บัญญัติขึ้นตั้งแต่ พ.ศ. 2499 ซึ่งเป็นยุคสมัยที่อาชญากรรมและธุรกรรมทางการเงินมีลักษณะเรียบง่าย ไม่ซับซ้อน แต่เมื่อมาตรา 95 (5) กำหนดอายุความไว้เพียง 1 ปีสำหรับความผิดที่กฎหมายกำหนดโทษปรับสถานเดียวนับแต่วันที่เกิดความผิดเกิดขึ้น มาใช้กับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่มีลักษณะซับซ้อนและยากต่อการค้นพบการกระทำความผิด ระยะเวลาดังกล่าวไม่เพียงพอในการแสวงหาพยานหลักฐาน แม้พนักงานสอบสวนจะดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุดเพียงใด อายุความ 1 ปีก็อาจสิ้นสุดลงก่อนรวบรวมพยานหลักฐานได้ครบถ้วน

2. ความขัดแย้งของระบบอายุความไทยระหว่างโทษจำคุกและโทษปรับ ข้อค้นพบที่สำคัญประการที่สอง คือ ระบบกฎหมายไทยยอมรับและนำหลักความได้สัดส่วนมาใช้กับการกำหนดอายุความสำหรับความผิดที่กำหนดโทษจำคุกเป็นหลักตามมาตรา 95 (1) ถึง (4) โดยไม่ได้นำหลักความได้สัดส่วนมาใช้กับการกำหนดอายุความสำหรับความผิดที่กำหนดโทษปรับตามมาตรา 95 (5) แต่อย่างใด ปัญหาดังกล่าวมิได้เป็นเพียงข้อบกพร่องทางกฎหมาย แต่สะท้อนว่ากฎหมายมองว่าความผิดที่มีโทษปรับสถานเดียวย่อมมีความร้ายแรงน้อยกว่าความผิดที่มีโทษจำคุกเสมอ ทั้งที่หลักการดังกล่าวไม่สามารถนำมาใช้ได้จริงกับคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่ผู้กระทำความผิดมีแรงจูงใจเป็นเงินหรือทรัพย์สิน และโทษปรับซึ่งบังคับเอาทรัพย์สินโดยตรงกลับเป็นมาตรการลงโทษที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพที่สุดสำหรับความผิดประเภทนี้ การกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับให้สั้นเท่ากันทุกระดับโดยไม่

คำนึงถึงความร้ายแรงจึงเป็นความขัดแย้งในตัวเองที่บั่นทอนประสิทธิภาพของโทษปรับซึ่งควรเป็นเครื่องมือหลักในการปราบปรามอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ

3. ความเชื่อมโยงระหว่างกรอบเวลาทางกฎหมายและศักยภาพของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายในฐานะปัจจัยร่วมที่กำหนดประสิทธิผลของกฎหมาย ข้อค้นพบที่สำคัญประการที่สาม คือ การแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายโดยการขยายกรอบอายุความต้องพิจารณาควบคู่กับการขยายอำนาจของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายด้วย เพื่อให้การแก้ไขปัญหายุ่งยากเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ หากมีการขยายกรอบอายุความให้ยาวขึ้นโดยไม่เสริมสร้างศักยภาพของหน่วยงานบังคับใช้กฎหมายไปพร้อมกัน ระยะเวลาที่ขยายเพิ่มขึ้นย่อมถูกใช้ไปกับความล่าช้าของกระบวนการประสานงานระหว่างหน่วยงานเช่นเดิม

ดังนั้น องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจ โดยการบัญญัติอายุความในพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแต่ละฉบับไว้เป็นการเฉพาะ โดยกำหนดให้สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของความผิดและมูลค่าความเสียหาย และขยายอำนาจให้แก่หน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมาย พร้อมบัญญัติมาตรการทางกฎหมายเพิ่มเติม เพื่อให้การแก้ไขกฎหมายเกี่ยวกับการกำหนดอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจมีประสิทธิภาพและยั่งยืนอย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ควรแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติที่มีโทษทางอาญาในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจแต่ละฉบับโดยบัญญัติอายุความไว้เป็นการเฉพาะ แทนการอาศัยมาตรา 95 (5) แห่งประมวลกฎหมายอาญาเพียงอย่างเดียว เพื่อให้ฝ่ายนิติบัญญัติสามารถปรับปรุงอายุความให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของความผิดแต่ละฉบับได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 การบัญญัติอายุความเฉพาะดังกล่าวควรกำหนดให้สอดคล้องกับระดับความร้ายแรงของความผิดและมูลค่าความเสียหาย โดยอาจกำหนดให้อายุความแปรผันตามอัตราโทษปรับสูงสุด และควรบัญญัติให้อายุความเริ่มนับแต่วันที่ความผิดปรากฏ และสามารถดำเนินคดีได้จริงสำหรับความผิดที่มีลักษณะซ่อนเร้นหรือถูกปกปิดโดยเจตนา พร้อมกำหนดเพดานอายุความสูงสุดเพื่อกำหนดหลักความแน่นอนทางกฎหมาย

1.3 ควรแก้ไขพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535 เพื่อขยายอำนาจของสำนักงาน ก.ล.ต. ให้สามารถสืบสวนสอบสวนคดีอาญาได้โดยอิสระมากขึ้น โดยมีอำนาจเรียกเอกสารและสอบปากคำบุคคลที่เกี่ยวข้องได้โดยตรง พร้อมบัญญัติมาตรการอายัดทรัพย์ชั่วคราวที่รวดเร็วและมาตรการคุ้มครองผู้แจ้งเบาะแสที่มีแรงจูงใจทางการเงินเพียงพอ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

เนื่องจากงานวิจัยนี้ มุ่งศึกษาเฉพาะอายุความสำหรับโทษปรับในคดีอาชญากรรมทางเศรษฐกิจเปรียบเทียบกับสามประเทศ การวิจัยครั้งต่อไปควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังประเทศอื่นในภูมิภาคเอเชีย เช่น สาธารณรัฐเกาหลีและสาธารณรัฐสิงคโปร์ ซึ่งมีพัฒนาการด้านกฎหมายอาชญากรรมทางเศรษฐกิจที่น่าสนใจและมีบริบททางกฎหมายใกล้เคียงกับไทยมากกว่าประเทศในยุโรปและสหรัฐอเมริกา นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาลักษณะของการขยายอายุความต่อสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาในมิติของ

หลักความแน่นอนทางกฎหมายและสิทธิในการได้รับการพิจารณาคดีโดยรวดเร็ว เพื่อสร้างความสมดุลระหว่างประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมายกับการคุ้มครองสิทธิขั้นพื้นฐานของผู้ถูกกล่าวหาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กังวาล ศรีวิไล. (2544). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจกับสภาพบังคับทางอาญา: ศึกษากรณีความผิดเกี่ยวกับการเงินการธนาคาร*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: กรุงเทพมหานคร.
- คณะกรรมการพัฒนากฎหมาย สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2563). *คำแนะนำของคณะกรรมการพัฒนากฎหมาย เรื่องการกำหนดโทษอาญาในกฎหมาย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.
- จิรภูมิ ลิปิพันธ์. (2550). *ปัญหาโทษปรับในประเทศไทย*. (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต: กรุงเทพมหานคร.
- พิชยนต์ นิพาสพงษ์. (2542). *โทษปรับโดยกำหนดตามวันและรายได้*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- วีระพงษ์ บุญโญภาส และสุพัตรา แผนวิจิต. (2557). *อาชญากรรมทางเศรษฐกิจ*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์นิติธรรม.
- สถิตย์ อินตา. (2567). *ปัญหาการบังคับใช้มาตรการทางอาญาพระราชบัญญัติหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ พ.ศ. 2535*. สำนักงานบัณฑิตศึกษา คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง: กรุงเทพมหานคร.
- สมยศ วงษ์ดี. (2563). *การนำระบบโทษปรับโดยคำนึงฐานะทางเศรษฐกิจของผู้กระทำความผิดมาใช้กับกระบวนการยุติธรรมของไทย*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์: กรุงเทพมหานคร.
- สุพัตรา แผนวิจิต. (2559). *กฎหมายวิธีพิจารณาความอาชญากรรมทางเศรษฐกิจและการเงินต้นแบบ*. (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรดุษฎีบัณฑิต). สาขาวิชานิติศาสตร์ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม: กรุงเทพมหานคร.
- Barnum, T. C. and Nagin, D. S. (2023). *Deterrence and sanction certainty perceptions*. In Oxford research encyclopedia of criminology and criminal justice New York: Oxford University Press.
- Beccaria, C. (1963). *On crimes and punishments*. (H. Paolucci, Trans.). New York: Bobbs-Merrill. (Original work published 1764)
- Becker, G. S. (1968). Crime and punishment: An economic approach. *Journal of Political Economy*, 76(2), 169–217.
- Bentham, J. (1789). *An introduction to the principles of morals and legislation*. London: T. Payne and Son.
- Gottschalk, P. (2022). Trusted chief executives in convenient white-collar crime. *Crime & Delinquency*, 69(8), 1–29.
- Gottschalk, P. (2024). Investigating and prosecuting white-collar and corporate crime: Challenges and barriers for national police agencies. *Journal of Economic Criminology*, 3, Article 100051.
- Nagin, D. S. (2013). Deterrence in the twenty-first century. *Crime and Justice*, 42, 199–263.
- von Hirsch, A. (1992). Proportionality in the philosophy of punishment. *Crime and Justice*, 16, 55–98.